

UKA 2015/64
17. November 2015
Ane Hansen

Apeqquteqaat aallaavigalugu oqallinnissamik siunnersuut: Qanoq ililluta ineqarnermut aningaasat immikkoortinneqarsimasut atorluarneqarsinnaaneri qulakkeersinnaavagut ?

(Inatsisartuni ilaasortaq Anthon Frederiksen, Partii Naleraq)

Inatsisartuni ilaasortaq Anthon Frederiksen ineqarneq pillugu apeqquteqaat aallaavigalugu oqallisissiaa soqutiginarloq imatut Inuit Ataqatigiinni oqaaseqarfigissuarput.

Nunatsinni innuttaasut tamarmik ineriartornermut atugarissarnermullu naleqquttumik ineqartariaqarnerat sapinngisamillu namminerisamik illuuteqartariaqarnerat tamatta anguniarneqassasoq isumaqatigiissutigisinnaagunarpaput.

Anguniagaasariaqarpoq kikkut tamarmik najoruminartunik ineriartornermullu naleqquttunik ineqarnissaat. Sapinngisamik innuttaasut amerlanerpaat namminerisaminnik illuuteqarnissaat anguniagaasariaqarpoq, ineqarnikkut isumagisariiallit ilinniartut utoqqaat sanngiinnerusortagullu ineqarnissaanik pisortat attartortitaannik inissialiornermikkut qulakkeerniartariaqarput.

Ukiualunnguit matuma siorna Naalakkersuisuutilluta inuiaqatigiinni akilerartarneq atugarissaarnerlu pillugit annertuumik qulaajaasitsivugut 2011-milu nalunaarussiaq annertoq saqqummiunneqartumi oqaatigineqartut ilagaat nunatsinni ineqarnermut tungasuni ersarluttumik takujuminaatsumillu tapiissutitigut pisortaniit atugassaqartitsisoqartoq. Oqaatigineqartunut ilaavoq illuliortitsinermi pisortat tapiissutigisartagaat paasiuminaallutillu ersarluppallaartut. Ineqarnermut illuliornermullu tapiissutaasartut ukiumut 440-475 mio-nit akornanni pisortaniit aningaasaliissutigineqartartut taakkunanngalu ¼ taamaallaat akissaatikinnerusuni ineqarnermut tapitut tunniunneqartarlutik.

Oqaatigineqartunut ilaavoq aningaasat amerlanerpaat inuiaqatigiinni namminneq aningaaserivinnut atorlutik inissialiorsinnaasunut periarfissagissaartunut tapiissutitut tunniunneqartartut tamatumalu saniatigut akilerartarnikkut annikigisassaangitsumik oqilisaaffigineqartartut.

Paasineqartunut ilaavoq pisortat illuliortitsinermit aningaasalersuisarneranni 20/20/60 aqutigalugu tapiiffigineqartartut ilaqartut ima aningaasaateqartigereeraluartunik namminneq aningaaserivimmu atorniartutik illuliorsinnaagaluartunik. Tamatumalu saniatigut akilerartarnikkut oqilisaaffigineqarluartartunik.

Ukiuni kingullerni ineqarniarnikkut atugarissaarnerulernikuugaluartugut suli annertuumik inissaaleqisoqarpoq ingammik illoqarfinni anginerusuni soorlu maani Nuuk-mi inissaaleqisorpassuaqarluni. Inissiat illuutigineqartullu qanoq piginnittoqarneranik nalunarsuinerit aamma amigaateqartut maluginiagassaavoq oqaatigineqartunut ilaamat ineqarneq pillugu nalunaarsukkani 10 % angullugu illuutigineqartut qanoq piginnittoqarnerat nalunaarsorsimanngitsoq aamma nalunarutigineqarpoq. Tamanna iluarsisariaqarpoq illuutigineqartummi tamarmik qanoq pisinnittoqarnerat nalorninaattumik nalunarsorneqarsimasariaqarput.

Inuit Ataqatigiinnik isumaqarpugut pisortat illuliornermut inissialiornissanullu aningaasaliis-sutaat pisariaqartitsivissut salliullugit aningaasaliiffigineqartariaqartut. Aningaasarsiarissaartut aningaaserivik aqutigalugu atorniarsinnaanerat periarfissaalluareemat.

Pisortat illuutaat inissiarsuillu aserfallassimaqisut aserfallattaaliinikkullu angummaffigineqanngitsut akigitinneqartunullu naleqqukkunnaavissimasut akisuallaalersimasut amerlavallaaraqat. Aserfallatsaaliineq inissiat nutaajuneraniit malinnaaffigilluartariaqarpoq.

Inissialiormi nakkutillineq pitsanngorsartariaqarpoq ullumikkummi inissialiat sannarlutat ajornartorsiutaavallaaraqat, ineqartunut nalliutaallutik peqqissutsikkullu ajornartorsiortitsisarlutik.

Ineqarnermi akissaatikinnerusunut tapit eqqarsaatigalugit taamaallaat inissiaq kisiat tapiiffigineqarsinnaasut ullumikkut inatsisitigit periarfissaritinneqarpoq, ullumikkullu akit eqqarsaatigalugit kiassarnermut akit qaffakkiartornerpaatut oqaatigineqartarput taamaakkaluortoq akissaatikinnerusut kiassarnermut tapiiffigineqarneq ajorput inatsisitigit periarfissaqartinneqangimmata. Tamanna iluarsisassatut Naalakkersuisut suliassatut tigusariaqarpaat.

Anguniakkanut ilaasariaqarpoq sapinngisamik innuttaasut amerlanerpaat namminerisamik illuuteqalernissaat. Pigisat nalillit atorlugit nammineq akisussaaffigisamik inigisamik pitsanngorsaasinnaaneq ajornannginnerusoq anguneqarsinnaammat.

Nunaqarfinni illulioriaatsit inissaqarniarnerlu pitsanngorsarneqartariaqarput, pisortat illuutaannik tuniniaanermi nunaqqatigiit salliullugit pisisinnaanerat pingaartittariaqarpoq. Nunaqarfinni tunitsiveqarnikkut ineriartorfiusuni illuliornikkut malinnaanissaq pisariaqarpoq inissaqannginneq pissutigalugu tunitsivinni sulisussaaleqineq ajornartorsiutaasarmat.

Taamatut oqaaseqarluta apeqquteqaat aallaavigalugu oqallisissiortoq Inatsisartuni ilaasortaq Anthon Frederiksen, Partii Naleraq qutsavigaarput Inatsiartullu oqaaseqaatissaattut siunnersuuta isumaqatigalugu nalunaarutigissuarput.